Egy hét

BUDAPEST HANGVERSENYTERMEIBEN

GÜNTER HERBIG első fővárosi koncertjén az Erkel Színházban a *Filharmóniai Társaság Zenekarát* dirigálta. Műsorának két része igen élesen elkülönült, mind stilárisan, mind technikailag. Az első műsorrészben két Bach-mű szerepelt (*C-dúr szvit* és a *4. sz. kantáta*), a szünet után Martinu *VI. szimfóniáját* és Ravel *Daphnis és Chloé II. szvitjét* vezényelte.

A karmester teljesítményéből mindenekelőtt Bach-produkcióját kell kiemelni. Bach-felfogása egyszerű, világos és korhű, közel áll az ideálishoz. Tempóvételei általában gyorsak, de nem hajszoltak: a gyors tempóban is minden frázis és motívum érvényesülni tud. A formálásban nem törekszik semmiféle különcködésre, és nem is igyekszik túlmagyarázni a zenét, engedi a muzsikusok egyéni zeneiségét érvényesülni. Ugyanakkor a tételeket, formaszakaszokat határozottan összefogja, és jó érzékkel emeli ki a fontosabb tematikus anyagot, anélkül, hogy túlexponálná. Határozott irányítását megérezte a zenekar is, amely a *C-dúr szvit*ben helyenként legjobb teljesítőképességét nyújtotta. Külön említést érdemelnek a fafúvósok, akik az igen bonyolult és technikás szólószakaszokat dicséretes biztonsággal adták elő. Érdekes és nem hagyható szó nélkül Harbig felfogása a modern Bach-zenekarról. A basszust a minimálisra redukálta (négy cselló és két bőgő), ami nagyon előnyösnek tetszett, ugyanis a basszus így is érvényesül, viszont a nagyzenekari részekben nem nyomja el a belső szólamokat. Ugyanakkor azonban az I. hegedű szólamába a karmester öt pultot állíttatott, ami fölöslegesen kiemelte a felső szólamot.

Az énekes szólisták (*László* Margit, *Barlay* Zsuzsa, *Keönch* Boldizsár és *Sólyom Nagy* Sándor) produkciója gyengébbre sikerült, stilárisan egyedül a hanganyagában sápadtabb Keönch tudott megbízhatót nyújtani. A *Budapesti Kórus* (karigazgató: *Forrai* Miklós) valamennyi énekkari tételben kiváló volt.

A műsor második része színes és részben hatásos XX. századi művekből állt. Martinu nálunk kevéssé ismert szimfonikus alkotása nem tudott teljesértékűen megszólalni: a zenekar érezhetően nem tudta a rendelkezésre álló idő alatt technikailag feldolgozni az idegen zenei anyagot — mentségükre szolgál, hogy a mű nem is érdemli meg a komolyabb erőfeszítést. A Ravel-szvitben a karmester technikai bravúrosságáról győzött meg, különösen a középső rész hajlékony felépítésével. A mű végül is hatásosan szólalt meg, bár Ravel partitúrájának igazán plasztikus realizálása csak is a részletekig virtuóz zenekari játék útján lehetséges, ami ezúttal elmaradt.

Homolya István

*

I SOLISTI DI ROMA — ez a neve az olasz kamaraegyüttesnek, amely ugyancsak kedden mutatkozott be a Zeneakadémia kistermében. Az együttes hat tagból áll: Massimo *Coen* és Mario *Buffo* (hegedű); Michele *Sicolo* (brácsa); Luigi *Lanzillotta* (cselló); Angelo *Perchidilli* (fuvola) és Paola *Bernardi* (cembalo).

Az együttes egészét bizonyos mértékig amatőr szellem hatja át — annak minden pozitívumával és negatívumával együtt. Általában tisztán, de egy kicsit „mackósan" játszanak; utóbbin azt kell érteni, hogy itt-ott nehézkes, lomha a ritmusuk. De ennek ellenére — vagy talán inkább ezzel együtt — igen kedves, meghitt és valóban hangulatos zenét produkálnak. Az együttesből kiemelkedik a fuvolista Perchidilli, aki viszont profi a javából: virtuóz módon és kristálytisztán fújja hangszerét. Vivaldi gyönyörű és változatos *g-moll szonátáját* mélytüzű és lebilincselő előadásban részesítette és a koncert második felét majdnem teljes egészében ő tartotta kezében. Boccherini *Esz-dúr fuvolakvintettje*, valamint a ráadásul elhangzott Vivaldi *G-dúr concerto fuvolára*, igazi, olaszosan önfeledt, nyitott lelkű muzsikálás volt. Vele kapcsolatban kell említenünk e XVIII. századi műsor egyetlen modern darabját: Goffredo Petrassi zenei mondanivalóját tekintve több mint szegényes és igen hosszú, különben virtuóz hatású *Ala* (szárny) című kompozícióját, melyet cembalokísérettel adott elő felváltva piccolón és rendes fuvolán.

A műsor többi száma között két zenetörténeti érdekesség volt. Antonio Sacchini (1730—1786) *A-dúr kvartettje* egyenesen fantasztikus volt: félút a késő barokk korszak és a Haydn—Mozart stílus között, mindkettőhöz és egyben egyikhez sem tartozik. Az első tétel árnyékos effektusai Mozart művészetével rokonítják, ezt azonban szigorú barokk fúga (vagy talán inkább fugatanulmány) követi, végül a harmadik tétel, a menüett, arra az ízig-vérig bécsi klasszikus témára épül, amelyet a többi között Gluck Orfeója énekel Euridicét siratván. És mindez barokk continuó-kísérettel, tehát cembalóval...

Alessandro Felici (1742—1772) *F-dúr cembalóversenye* szintúgy az átmeneti korszak alkotása — Paola Bernardi hangulatos és kedves előadásban részesítette. A műsor talán legérdekesebb darabja a nálunk valóban méltatlanul mellőzött Antonio Caldara (1670—1736) *trió-szonátája* volt: Corelli nagy pillanataira emlékeztetett ez a B-dúr mű (op. 1., No. 4.) a maga hamisítatlan nagy barokk hangjával, egészséges pátoszával. Az est nagy sikert aratott, minden jelenlevő kitűnően érezte magát, mert vendégeink játéka természetes és erőszakmentes volt.

SEBESTYÉN JÁNOS szerdai cembalóestje a Zeneakadémia nagytermében óriási műsort tárt hallgatói elé. Három Vivaldi-versenyművet hallottunk J. S. Bach szóló-cembaloátiratában, valamint három nagy méretű cembalotoccatát. E két műsorblokk között Marcello—Bach *„Adagio"* állott (az olasz mester oboaversenyének átirata), valamint a koncert meglepő zenetörténeti csemegéje: Padre Antonio Soler (1729—1783) *„Fandango"* című műve. Ez az ismert spanyol táncfajta Solernél — aki különben D. Scarlatti tanítványa volt — helyenként egészen XX. századi benyomást kelt, virtuóz variációi találékonyak és hallatlanul változatosak.

Sebestyén János kitűnő diszpozícióban adta elő mind Soler művét, mind pedig a három óriási méretű — és talán éppen ezért szinte sohasem hallható — Bach-toccatát. Utóbbiak fantáziaszerű lassúrészeit igen szabadon kezelte, érzékenyen és beszédesen szólaltatta meg, a barokk muzsikára jellemző, értelemszerű rubatókat használt, amitől ezek a részek közvetlen érzelmi töltést nyertek. A Vivaldi-átiratok egyenletesen magas színvonalon szólaltak meg, kimunkált és virtuóz előadásban. A nagy sikerre való tekintettel még egy negyedik koncertátirat is elhangzott: a C-dúr Vivaldi-mű utolsó tétele.

Pernye András

SZÍNHÁZAK MAI MŰSORA

Állami Operaház: Jenufa (Rékay bérl. 7.) (7) — **Erkel Színház:** Rigoletto (11. bérl. 6.) (7) — **Nemzeti Színház:** Hölderlin (7) — **Katona József Színház:** A nép ellensége (7) — **Madách Színház:** Brassbound kapitány megtérése (7) — **Madách Kamara Színház:** Vőlegény (F/2. bérl.) (7) — **Vígszínház:** Furcsa pár (7) — **Pesti Színház:** Macskajáték (7) — **Thália Színház:** Gandhi (7); Isten füle (Stúd. ea.; fél 8) — **József Attila Színház:** Golgota (a Szabadkai Népszínház magyar nyelvű vendégjátéka) (7) — **Fővárosi Operettszínház:** Hegedűs a háztetőn (Komb. 12. bérl. 5.) (7) — **Vidám Színpad:** Több órás napsütés (du. fél 4); Teknősbéka, Csirkefogó (fél 8) — **Irodalmi Színpad:** Eszmélet (7) — **Egyetemi Színpad:** „Vígan élem világom". (7) — **Kamara Varieté:** Rázzuk a rongyot (du. 6 és fél 9) — **Budapesti Gyermekszínház:** Andersen mesél (7) — **Mikroszkóp Színpad:** Tiszta vizet a fejekbe (fél 9) — **Állami Bábszínház:** Hencidai csetepaté (du. fél 3 és fél 5) — **Huszonötödik Színház:** M-A-D-Á-C-H (fél 8) — **Ódry Színpad:** Tűzijáték (du. 3) — **Déryné Színház** (Kulich Gy. téren): Kilépek a történelemből (7) — **Zeneakadémia:** Zenélő égtájak (Ált. isk. bérl. D/3) (du. 4); Peskó György orgonaestje (közr.: Sándor Judit) (fél 8); Gyarmati Vera hegedűestje (A hegedűmuzsika tört. 6.) (Kisterem, fél 8).

Hosszú weekend

Karinthy Ferenc színműve a Madách Színházban

A *Kortárs* legújabb száma közli annak a beszélgetésnek a szövegét, amely eredetileg a rádióban hangzott el, és amelyben *Karinthy* Ferenc —Simon István kérdéseire — azt is elmondja, hogy járt Amerikában a feleségével, hogy ott nagyon élvezte az autóutakat, a forgalmat, és azt is, hogy — bár sokat és örömmel utazik — igazából a magyar valóság érdekli. Más helyütt a feledhetetlen „Tosu tanár úr"-ról, Pais Dezső nyelvészprofesszorról emlékszik, elmondva, hogy „benne mindig ott az a régi bölcsész, a Múzeum körúti egyetem C-épületében, aki vitte a disszertáció újabb fejezetét Pais professzor úrhoz, és Pais professzor legközelebb újra megkérdi: kérem, ennek mi az értelme? Hisz' ezt maga már elmondta, most elmondja mégegyszer? Vagy pedig: kérem szépen, itt egy logikai hiba van..." Többször és nyomatékosan szögezi le a beszélgetés során az író, hogy amennyire szereti a „forgalmat", az élet lüktetését, annyira viszolyog a homálytól, a reménytelenség „prófétái"-tól.

Élveztük az érdekes beszélgetést, mindezt azonban eddig is tudtuk Karinthy Ferencről. Már csak azért is, mert a tavalyi *Kortárs* egyik számában olvastuk kisregényét, a *Hosszú weekend*et. Abban is Amerikáról számol be, első személyben, és ugyanakkor, amikor lelkesen vall a különböző autóutakról, egyéni kommentárokkal fűszerezve mondja el „hosszú weekend"-jét egy bizonyos Taylor professzor New York melletti nyaralójában. És az egykori garnisszállóból átalakított nyaralóban eltöltött hosszú hétvége közegében művészi erővel érzékelteti az író — az örök „Tosu-tanítvány" — megvetését az életük kiüresedését mindenféle hamis elméletekkel elfedőkkel szemben; keresi, ami a Tayloréknál vendégeskedők szavai mögött van, drámákat sejttet, és áldrámákat leplez le ez a valóságos riport közhelyek és ellenközhelyek, különös figurák és elhamvadó remények fura fesztiváljáról. Éppen azzal, hogy — látszólag — oly spontánul, oly „lezseren" szól Karinthy Ferenc a mai amerikai élet néhány cseppjéről, fel tudja idézni bennünk magát a tengert. Nem tévedünk, ha az annyi jót írt Karinthy Ferenc egyik legsikerültebb szépprózai munkájának véljük a *Hosszú weekend*et.

Mint ahogy nem sikerült színpadi műve az, amit most, *Hosszú weekend* címmel, a Madách Színház bemutatott. Mi lehet a titka e kínos varázslatnak? Talán az, hogy Taylorék magyar barátját a darabban nem Karinthy Ferencnek hívják, hanem Kristóf Lászlónak? Hogy — ellentétében a kisregénnyel, ahol erről nincs szó — a darabban az Amerikába vetődött hazánkfia megpróbál (ha kudarcot vallva is) udvarolni a professzor sienai származású, reneszánsz szépségű, bánatos feleségének, Ritának? Hogy a színpadon Edit — egy szintén Amerikában turistáskodó, pesti fiatalasszony — nem Ferencnek (azaz Lászlónak), vallja meg, hogy beleszeretett Oscar Taylorba, hanem magának a mindig pipázó, mindig okosakat mondó, valójában azonban magányos, kamaszosan félszeg profnak? Nem hisszük. Leginkább azokra a mondatokra, bekezdésekre gyanakodnánk, amelyek szóról szóra kerültek be a kisregényből a háromfelvonásos színműbe. E szövegek a prózai műben Karinthy Ferenc megfigyelései, bölcs és iro-

Furcsa úti kaland
(Szlovák György rajza)

nikus, kedves és kegyetlen megjegyzései. Ezeket azonban a darabban időnként egyszerűen illusztrálják. Gyakran úgy, hogy különböző szereplők olyan helyzetekben mondják el azokat, amelyeket már nem az emlékezés szűrt át (mint a kisregényben), hanem amelyek ott bontakoznak ki a szemünk előtt.

Sok példával szolgálhatnánk, de hadd vegyünk itt csak kettőt. A kisregényben szerepel egy Dolores Simonovic nevű brazil költőnő, akit az író gyöngéd iróniával, „őrültnek és cheguevaristának" nevez. Erről a Doloresről jegyzi meg végül is az író — a furcsa útikalandot e lírai feltételezéssel zárva le —, hogy ha ez a csodabogár a maga folyton ígért poémáját tényleg meg tudná egyszer írni, akkor „már semmi más nem számít, az se, hogy ő kicsoda és micsoda, merre tántorog és éppen kivel, lényegtelenné törpül, hogy személy szerint milyen szennybekavarodásba merül, és hányszor aláztatik meg, ez neki mind csupán megformálandó anyag, még az sem fontos, sikeres-e, méltányolják-e, marad csak az alkotás..." Nos, Doloresről nem a mindenre emlékeztető és mindenkit kommentáló, gúnyolódó és álmodozó szerző, hanem a darab egyik figurája mondja, hogy „őrült és cheguevarista", ami, enyhén szólva, hangsúlyeltolódás. És ez a nevetséges-megható figura — akiről a kisregény szerzője *csak szeretné*, hogy végül is megírná a poémáját, azt a nagy, átfogó poémát tudniillik, amelyik kiegészíthetné az ő anekdotikus elbeszélését (amely éppen attól több anekdotánál, hogy ilyen vágyakat is feszeget) — a színpadon *tényleg* elmond egy poémafélét. Sőt, a darab végén, az író szavait harmadik személyről egyes számba átfordítva, közli a fentieket, ami tökéletesen ellentmond egész addigi szereplésének...

Van a kisregényben még egy „költő", Nikos Protopapos, akinek verse (az író malíciózus emlékezése szerint) „nem tagolt szavakból állt, hanem zörejekből, csupa *kr* és *pr* és *ping* és *pang* és *hii* és *zuu*..." Közben — folytatja a modernkedéstől borzongó, örök „Tosu-tanítvány" — az országúton „egy betonkeverő (vagy micsoda) zakatolt el, iszonyú robajjal verve fel az éjszakát, sőt meg is állt; éppen ennél a kerítésnél kalapáltak vagy kongattak, vagy mit csináltak rajta, s ez a mi irodalmi estünket is megzavarta, és nem lehetett pontosan tudni, melyik a vers és melyik a kinti dübörgés, kopácsolás". Nos, a második felvonás egyik jelenetében Nikos mester (*Márkus* László) nyílt színen és hosszan hörög, nyüszít és kurrog, így „jelenítve meg" a Nikos rossz angolsága — és modorossága miatt — Karinthy által zörejgyűjteményének hallott verset. A háttérben megjelenik a betonkeverő (vagy micsoda) is, valaki még meg is jegyzi; nem lehet tudni, melyik a benti, melyik a kinti zaj.

Nem csoda aztán, hogy az írói instrukciókból dialógokká és monológokká „előléptetett" szövegek mögött egy kicsit elsikkad Rita drámája és mindaz amiről a *Hosszú weekend* — a kisregény — szól. Ha a nem régiben eltávozott „Tosu tanár úr" is ott ülhetett volna még a nézőtéren, az előadás után biztosan megkérdezte volna régi, kedves tanítványát: „Kérem, ennek mi az értelme?" És nyilván azt is megjegyezte volna; nem az a baj, hogy a hallgató úr még egyszer mondja el, amit egyszer már elmondott — hisz' itt más műfajról van szó —, hanem egy logikai hibáról. Arról tudniillik, hogy a mai amerikai életforma (és vele egy kicsit a mai értelmiségi életforma) drámai epizódjait a színpad logikája szerint, feszülő ívben kellett volna megmutatni.

Azt azért a szigorú tanár úr is hozzátette volna, hogy vannak szép jelenetek is a darabban. Hogy például a második felvonás vége: kitűnő. (Kár, hogy nem itt fejeződik be az előadás.)

Ádám Ottót az egyik legkiválóbb magyar színházi rendezőként tartjuk számon. Külön becsülendő azért, hogy óvakodik a költői szépségek, a verbális játékok elvetésétől, a *direkten* „népművelő" színháztól. Ám ebből a darabból ő sem tudott sokat kihozni.

Psota Irénnek (Rita alakítójának) és *Almási* Évának (Edit megszemélyesítőjének) volt néhány szuggesztív színészi pillanata és bizonyosra vehető, ha nem *Gábor* Miklós játssza — finoman, kulturáltan — Taylor professzort, az sem hihető el a kisregényből kimásolt és a színpadon hiteltelen szövegeket mondó figurának, ami így, e nagy színész jóvoltából, mégis hiteles. *Szinte* Gábor díszletei és *Mialkovszky* Erzsébet jelmezei egy kicsit stilizáltabbak lehettek volna. Az előadás igazi stílusa azonban nem elsősorban rajtuk múlott.

Antal Gábor

A Drezdai Képzőművészeti Főiskola díszlettervező diákjainak munkáiból kiállítás nyílt meg pénteken az NDK-centrumban. A kiállításon díszlet- és kosztümterveket mutatnak be. Ezek egy része iskolai gyakorlatnak számít, másrészüket viszont színpadon is felhasználták.

KÉTSZER ANNYIT ÉR
AZ
ÚJ MAGYAR
LEXIKON,
HA
MEGVESZI HOZZÁ
A PÓTKÖTETET:
7. KÖTET
A—Z.
471 oldal
Ára: 150,— Ft
1828
AKADÉMIAI KIADÓ

NAPLÓ

Március 9

„Petőfi szigora" címmel, március 14-én délután 3 órai kezdettel versmondó műsor lesz a KISZ budapesti bizottsága, a tv irodalmi osztálya és az Irodalmi Színpad (Pódium) közös rendezésében a Fővárosi Művelődési Házban. A versmondó délutánon levetítik a „Petőfi Erdélyben" című riportfilmet is. A műsorban azok lépnek fel, akik bejutottak a tévé éppen egy esztendeje véget ért Petőfi Sándor szavalóversenyének döntőjébe.

✦

Uitz-házat rendeznek be Pécsett a Káptalan utca 4. szám alatti műemléképületben. A ház része lesz a kialakuló múzeumutcának. Idekerülnek Uitz személyes használati tárgyai, munkaeszközei és ez lesz műveinek állandó kiállítóhelye is.

∞

Lengyel József Újra a kezdet című drámáját tegnap este mutatták be a veszprémi Petőfi Színházban. A darabot Pethes György rendezte, a főszerepet Szoboszlay Sándor alakította.

⊕

Hübner Aranka kárpitjainak kiállítása megnyílt a Kulturális Kapcsolatok Intézetének bemutatótermében.

∞

Hosszú, súlyos betegség után március 7-én meghalt Kamilly Judit, a Déryné Színház Jászai-díjas művésznője. Pályafutásának kezdetén inkább operettek primadonnaszerepeit, később számos prózai mű főszerepét játszotta. Elsősorban karakterszerepekkel, groteszk alakításokkal tűnt ki. Sikerrel lépett föl a rádió irodalmi sanzonműsoraiban is.

⊕

Mikus Sándor életmű-kiállítása pénteken nyílt meg a Budapesti Történeti Múzeumban.

#

Fiatal finn művészek, a helsinki Sibelius Akadémia hallgatói érkeznek hazánkba, és március 10-én a Fészek Művészklubban hangversenyt adnak.

∞

Saliga László fafaragásait mutatja be új kiállításán a szegedi Móra Ferenc Múzeum. A tárlat március 10-én, vasárnap délben nyílik meg.

#

Baja és Bácska bemutatkozik Kecskeméten címmel műsorösszeállítást mutatnak be hétfőn a kecskeméti Katona József Színházban. A színház folyósóján a bajai József Attila művelődési központ fotóklubjának képeiből rendeznek kiállítást.

⊕

Jazz-pódiumot rendeznek március 15-én este 8 órakor a Fészek Klubban. A bemutatót vita követi, amelyet Gonda János vezet. A műsorban közreműködik a Szabados kvartett.

✦

Ata Kandó fotóművész indiánkép-sorozatát mutatják be Pécsett a Janus Pannonius Múzeumban. A kiállítás a Hollandiában élő fotóművésznek azokat a képeit mutatja be, amelyeket az Amazonas őserdeiben készített, a kipusztulóban levő indiánokról. Ata Kandó az Amszterdami Művészeti Főiskola tanára, Kandó Kálmán unokaöccsének özvegye, hosszú időt töltött Dél-Amerikában és kezdeményezésére nemzetközi mozgalom indult a dél-amerikai indiánok megmentéséért.

∞

Vígan élem világom cimmel *ma, szombat este 7 órakor debreceni és sárospataki diákversekből, énekekből, rögtönzésekből és bökversekből rendeznek műsort az Egyetemi Színpadon. Könyves-Tóth Katalin szerkesztésében.*

A BIBORMADÁR

Színes, zenés, szélesvásznú, kétrészes szovjet film a moldvai vándorzenészek életéről

Írta és rendezte:
EMIL LOTJANU

BEMUTATÓ: MÁRCIUS 14.